

რედაქცია

გადაცემის პრინციპები... რედაქციაში... ვაჭარების... 9 მან. 3 მან. 5 მან. 1 მან.

დროება

გაგონის უმოკლეს დროსათვის გარდა

ვასი განცხადების

დღის ხანებში... 1 კვადრატული... 8 კვადრატული... განცხადების... ვაჭარების...

მთხის თვის ხელის-მოწერა.

ბირველი სექტემბრიდან ამ 1882 წლის დასრულებამდე

„დროება“

ღირს გაგზავნით 4 (ოთხი) მანეთი

ხელის-მოწერა მიიღება: თბილისში — გაგზავნის პრინციპები, თ. ივ. კ. მთიანში — ჭილაძეების წიგნის მალაზიაში. ქალაქს გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ, редакція „Дროება“.

ტელეგრაფი

კომპერპრეზი, 27 აგვისტოს. მათნა... სასწრაფო გაგზავნის... მინაგან საქმეთა მინისტრი... სასაქონლო რეკვის სხვაობები... „ახალი დროების“ სატელეგრაფო

გუშინ დაუშვეს ნიჟინ-ნაგკარადში ანარქისტების ბაირადები.

დღიური

არ ვიცი, რამ გამოიწვია დეკანოზ ბიგაურის ქადაგება... კვირაობით მოსპობილ უნდა იქმნეს ვაჭრობა... „შო-ომისა“ არ იყოს, ყოველის უსაფუძვლო და მანებებელი

წესის შემოღებლად აღვიარებთ ჩვენ ამ შემოღებას.

მუთაისში უმეტეს ნაწილად მახლობლად სოფლებიდან შემოდიან გლეხობა წერიმალ სავაჭროდ და ისე ადრეც ასაღებენ შემოტანილს ხილეთულობას თუ სხვა რაიმეს, რომ სოფელში კადე ასწრობენ წირვის მოსასმენად. მქესი დღის განმავლობაში ჩვენი-მუშა გლეხობა შეუწყნარებლად იღწვის ყანაში, ოფლსა დერეს და მხოლოდ ერთ კვირა-დღეს მოიცილის, რომ ბაზარში შემოვიდეს, ორი-ოდე გროში ნახოს და ოჯახს, ცოლს, შვილებს და თავს მცირე სარგებლობა შემატოს. ღვთის მასობასაც მაშინ დაჰკარგავს გლეხი, თუ ამ მცირედად მის ფეხზედ დამყენებელ კვირა-დღეობით ვაჭრობას მოუხსობთ და ამით მის ოჯახს უფრო გაჭირებაში ჩაეუდებთ. თორემ ისე ჩვენ გლეხობას ღვთის მოსაზრება არ აკლია.

„მოსკოვის უწყებებში“ მოყვანილია... ტელეგრაფი, საილამაც სჩანს ჩვენი მხრის მთავარ-მმართველის თ. ღონდუკოვ-პორსკოვის შუამდგომლობა განათლების მინისტრის წინაშე, რომ კიდევ შეემატოს ჩვენი მხრის საშუალო სასწავლებელთა და სახალხო

„შანხეშტა“

ამ მარიამობისთვის 12-ს ტელეგრაფში, სხვათა შორის, გვაუწყა, რომ წინა დღეს, პეტერგოფის სასახლეში იყვნენ წარდგენილნი, ამერიკის ელჩისაგან, სამნი მოგზაურნი ამერიკელები, ვერად: მელილი, ბერი და ნოროხი ხელმწიფე იმპერატორი და იმპერატრიცა ემუსაიფნენ ამ მოგზაურებს, ინკლისურს ენაზედ ოცო წუთი და გამოჰკითხავდნენ მათ, მათს საოცარს და შესაძრწუნებელს თავსგარდასავალზე მოგზაურობის დროს. ამ გვარმა მოწყობითმა მონაწილეობამ, მათის დიდებულების მხრით, სულით და გულთა აღდგენა ამერიკელი მოგზაურები — შემდეგ ამ გვარის მღერებისა, ისინი, რასაკვირველია, მდიდრნი და კმაყოფილნი დაბრუნდნენ სასახლიდან. მეორე დღეს იყვნენ მიწვეული საუბრებზედ ამერიკის ელჩთან. მისი შარშანდელს შემოდგომას აქედ იქცა უდევნებია გახეტებესათვის, მისთვის გაუგებელად დარჩება საფუფილიც ამ გვარის ყურადღებისა და მოწყობებისა, ვიღაცა მოგზაურებზე. — ამ კი ვინ არიან ეს

სკოლებთან საშუალება და შეცვლილი იქმნას ეხლანდელ მასწავლებელთა ალაგები სხვა მასწავლებლებით.

სოლოლაკის მთიდან მოჩანს ის გაძლიერებული ცეცხლი, რომელიც ასე უღმერთოდ ეღება თითქმის მრთელ საუკეთესო მართლის ტყეებს. მხლა, როგორც მნახველები გვარწმუნებენ, ისეთ ნიარად გაძლიერებულა ეს ცეცხლი, რომ ყოველი კაცის საშუალება და ცდა ამის გასაქრობად ამოიქნება. მებატონეები, ადგილობრივი მცხოვრებნი სულ იმას ევედრებიან ღმერთს, რომ ერთი კარგი წვიმა მოვიდეს და იქნება იმან მაინც გვიშველოსო.

ნეტა სად იყვნენ, ის დალოცვილები, ვისგანც შევლას მოველოდით, სანამ ამ დღეში ჩაგარდებოდითო, გვეწერენ. მჭვი არ არის, რომ პირველად ასე არ გაჭირდებოდა ცეცხლის მოსპობა, რომ ადრე მიგველო ზომებიო. მშლა კი გვიანლა არისო. ისევ წვიმა, ირთი წვიმა თუ გვიხსნისო.

ბორჯომიდან გვეწერენ, რომ ამ ქამად იქ მეტის-მეტე სიძვირეა ყოველ გვარ ხორაგეულობისაო. მრთელი წერილმანი ვაჭრობა ჩაიგდო ხელში ერთმა ვიღაც რომანოვმა (სომეხია), ამერიკელები და რით დაიმსახურეს მონაწილეობა რუსეთის იმპერატორისა? ამის პასუხად, მე მინდა გავუხიარო მკითხველს მოკლე აღწერა ხენებულის ამერიკელების მოგზაურობისა და იქიდან სცნობს ყველასფერს. — მ. გრამ, მანამ ამ აღწერას შევეუდგებოდე, საჭიროა ცოტათი მაინც გავაცნო მკითხველს ის ადგილი, სადაც შემოხსენებულნი ამერიკელები მოგზაურობდნენ.

შვეიც და ნორვეგიის სახელმწიფოებს, და უმეტეს მანძილზედ, რუსეთისა და სიმბირისას, ჩრდილოეთის მხრივ, ახლავს დიდი და ვრცელი, ჯერედ დიდი მცირედ გამოკლებული ყინულოვანი ოკეანე — ზღვა. ამ ზღვაში, იშვიათად შეჩვენება ხოლომე მოგზაურს პატარა-პატარა კუნძულები და ამათში, უფრო იშვიათად მცხოვრებლები, რადგან ამ მხარეზედ დიდი ყინვა და სტივეები რის, ასე რომ ზოგჯერ სამოცს გრადუსზედ უფრო აღმატება ხოლომე ყინვა და იქნება კაცისაგან მოუთმენელი უმეტეს ჩეატისა და ნიფხვისა. აქ მცენარე არა არის-რა ისეთი, რომ აღამიანი აჭუროს და ამ მხარეზედ, თუ სადმე ჩრდილოეთის ევლური კაცი მოიპოვება, რომელსამე კუნძულში, ის

დროებისა ფელტონი, 29 აგვისტო. მდიალე ვაჭარების საფლავზედ... შეს წმიდა საფლავს, გულის მოსაგლავს, გულის გმირა, სულ განაბული; შესგან ქიბული, დაიწყოული მაგანდება ხვენი წასრული! — თვალ-ცრემლიანსა, გულ-სევდიანსა მუხუბა, ვერ რის ვარ მთქმელი, და ან კი რა ვთქვა? გულზედ მადეგს ქვა შესხვით, გულის დაწველი — ეს არ სანატრო, შუუღმართი დრო, გულსდითვე გგაგავს, გვედებს პნელი, არცა გვაქვს ძალი და არც წამალი... რისი მხსნელი, რომ მოგვეს სელი?! — ტკბილი შოკოლე, ხათლისა სეკოლე! არ დაგვიკა ხვესავით გული, რომ ხვენი ერი, დღეს სხვის ფეხთ მტკერი, არ გინასავს ასე ჩაგრული,

თორემ სხვა გვარად, მწარედ და მარად... შესი გულიც იწეუდა მკერას... და შესგ ხვესავით სიტყვებით ავით გესდით და ნაღვლით იწეუდი მღერას. — და მაშინ შეს გულის, ჩვენთვის ადგნებულს, სხვა ფასს დასდებდა უმეტესობა, — და ის ისარი სასტიკი, მწარი შესგ მოგვკვებოდა, ხვენი რომ გვესობა... — და მადლობა დმურთს, რომ გერგო შეს ერთს სიტყვასდითავე სავსეს სრული: ძალი, დიდება, ზატივი, ქება და ქართველთაგან მზა სიყვარული... — მღერადე ტკბილი! მამულის შვილი, ამადლებულე სულით შეცამდე, იუგ გურთხეულ, არ დაიწყოულ ამიერიდან უკუნისამდე!... — 1882 წ. აგვისტოს 14-ს. შუამთა.

რომელიც გარდა სიძვირისა და მძალისა საქონელსაც ასაღებსო. მითი იმის დუქანში ნასყიდი დამპალი საქონელი კიდევ წარუდგინეს პრისტავს და იმედია, ეს ჯეროვან განკარგულებას მოახდენსო.

მრთის სიტყვით მგორელ მოსვლა არის ჩვენ შიშო. ძომლისა და ტყის დამწვარ ფერფლისგან გარეთ ვეღარ გამოვდივართო. ცალივე ამისთანა ხორაგეულობაში ლამის ბოლო მოგვიღოსო. აქაური აფთიაქი ერთიანად გავეცალეთ წამლებსაგანაო.

რაც კაპლები იყო სულ მოკრჩითა და რა გვეშველება არ ვაცით, თუ ისევ მალე არ მოგვაშველეს „ვაჭმანის კაპლები“.

„ღრომის“ კორმისკონდენსია

თელავი, 20 მარამობისთვის. არა ჩვეულებრივი მოვლენა ჩვენ თელაველთათვის გახლდათ ჩვენი ნიჭიერი პოეტის, აკაკის თელავში მობრძანება და თელაველთაგან მისი მიღება. თელავი მუდამ ჩვეულ იყო ორდენებით, ჩინებით და ხარისხით შემკულის გემის მიღებასა და თვისი პატივისცემის გამოცხადებასა წვეულებით თუ სხვა რითიმე. ღღეს თელაველებმა დაამტკიცეს, რომ მათ იციან სხვა გვარი ხარისხით შემკული გემის დაფასებაც. 16 მარამობისთვის თელავის საზოგადოებამ გაუკეთა წიგნი იმისა იხვეს პოეტს. ხალხი მრავალი დაესწრო. მხამხამე თამადა, ბ. მანო

იკვებს თავსა: თევზის ხორცი და ქონით, სხვა-და-სხვა გვარი იხვებით... აღმანი აქ შეხვდებო უფრო ხშირად თეთრს დათვებს და ვეშაპებს. შპეტესი წილი წლისა აქ სუფევს ღამე და ოკვანე ზღვაში დასურავენ მთის ოდენი ყინულები. ეს მთები დაცურავენ ზოგჯერ ისე მკიდროდ, რომ კაცს კუნძული ეგონება. მაი იმ გემისა და ნავის ბრალი, რომელიც მოიმწყვდევს ამ ყინულის მთებს შუა! მრთის მოუჭერს—და ნიგვზის ნაკუჭით მიჰფენებდას...

იქნება მკითხოს ეინმემ: „აქ ან ნავს და ან გემს რა უნდაო, თუ კი ამისთანა ბნელეთი ყოფილა ეს მხარე და ესეთი გაუსაძლისი ყინვიანი, უსაზრდოო, უადამიანო და უმასპინძლოა?!”

ღიადაც, მაგრამ—დადიან, მოგზაურობენ!.. ღდიან შეუბოვარი მონადირე მენავეები ზღვის პირას ბეწვეულისათვის, რადგან აქაური ბეწვი ნაქება და ძვირფასი, ნამეტნავად თახვისა; დადიან ზღვაში ვეშაპის საბრძოლველად, რადგან იმის ქონს დიდი გასაძალი აქვს და კბილებს—კარგი ფასი; დადიან სათევზაოდ და ღინღლისათვის ერთგვარი პატარა იხვისა; რომელსაც ეძახიან გავას და რომლის ყუ დიდს ფასად იყიდება.

ეს კადენ არაფერი. ამ გვარი მონადირეები ძრიელ შორს მაინც არ გაიწევენ ნაპირიდან. მაგრამ აქეთ, ზოგჯერ მოგზაურობენ სწავლულები,

როსტომიშვილმა შემდეგის სიტყვებით მიმართა ჩვენს პოეტს. „ბ. ტონო აკაკი! ღღეს, ჩვენი ქვეყნის, ყველა ნამდვილმა მამულის შვილმა ზედ მიწეწით იცის, ვინ არის აკაკი და რა ჰყოფს მას ჩვენი ქვეყნისათვის, იმ ქვეყნისათვის, რომელიც მის ლექსებში და მისგანა ესე კარგად და ყოველმხრივ არის აღწერილი და შემკული. ჩვენ ვიცით, რომ თქვენ ხართ მეთაური, მებრძოლი საზოგადოდ ქვეყნისათვის, სამართლისა და მთელი კაცობრიობის უკეთესთა იდეათა, მაგრამ, კერძოდ ჩვენ ქართველებისათვის, ის უფრო არის განუზომელად ძვირფასი, რომ ამავე დროს, თქვენ ხართ საქართველოს შავი ბედის წინააღმდეგ—მეთაური და მებრძოლი. ჩვენ ვიცით, რომ თქვენ ხართ ის, რომელმაც ყველაზე უკედ მიაგწვიოთ ჩვენი ქვეყნის მდგომარეობას და ამ მდგომარეობიდან წარმოშობილი დასაღუბ შედეგებს, რომელთა წინააღმდეგ თქვენ მუდამ ხმარობდით თქვენის ნიჭის და დროის შესაფერ საშუალებას. ჩვენ ვიცით, რომ თქვენ ხართ ის, რომელმაც უუძლიერესის იარაღით—კალმით, ყველაზე მედგრად წინააღმდეგით ჩვენი მტრების სურვილს ჩვენი ხალხისათვის გაქარწყლებაზე და ჩვენთა დიდებულთა წინაპართა ნაღვაწთა საუკუნოდ აღმოფხვრაზე. ჩვენ ვიცით, რომ თქვენ ხართ ის, რომელმაც ყოველსა მიხედვით ჩვენი მშენებელი ენის შემუშავებისათვის, დაცვისათვის და გავრცელებისათ-

ვანგებ შემზადებულას ორთქლით მავალის ხომალდებით, რომ გამოიკვლიონ აქაური ბუნება, აღმოაჩინონ სადმე ამ ყინულოვან ოკვანეში ან კუნძული, ან მცხოვრები, ან გზა—უუახლოესი და შემაერთებელი მგროპისა ამერიკასთან და ებრძვიან აქაურს საოცარს და საშინელს ბუნებას!

ბევრმა წაიტეხა აქ კისერი; ბევრი დაიკარგა უგემოდ... საწყალობელი სწავლული ინგლისელი ჟოანკლინიცი, აქაური გზების ძებნაში დაიღუპა, მაგრამ განათლებულნი მაინც თავისას არ იშლიან! მიიღტვიან ამ საშინელი ბნელეთისაკენ, ბუნების გამოსაკვლევად და სწავლას სწირავენ ქონებასაც და თავსაც!..

ამ გვარზე მიზნით იყო ჰგზავნილი, ჩრდილოეთის ოკვანეში, ორთქლით მავალი ხომალდი „უასტეტა“, ბ. ჯემსი ბენეტტასაგან, მისს ხარჯით. ეს ბენეტტა არის გამოცემული ერთი უპირველესი კაზეთისა აშერაკაში, რომელსაც ჰქვია „ნევირა-ჰარალდ“ და რომელიც გამოდის ყოველ ღღე, ორჯერ: დლით 70,000 ნუშერი და საღამოთი 90,000 ნუშერი. ამისი გამოცემა, რსაკერველია შემძლებელი იქნება!

„შენეტტა“ გამოვიდა სან-თიაციკოს ქალაქის ნავთ-საყუდლიდან 8 თიბათვეს 1879 წელს და გატყუარა ჩრდილოეთისაკენ. ამ ხომალდში იყვნენ: ზღვაში მოსამსახურე ამერიკის აფიცერი, მპირველობი და ნაკოს-

ვის, იმ ენისათვის, რომელზედაც უკედელი რუსთველი შეამკობდა დიდებულს მ. მ. რსა და მისს დროსა.

მართალია, დიდი ღვაწლი მიუძღვით მამულს წინაშე ყველა ჩვენ დიდებულთ მხედართ-მთაფრებს—შარნავაზს, ბორკ-ასლანს, ღვეით აღმ. შენეტტას, მამარის უძლეველთ მხედრებს, ირაკლის და სხვათა;—ჩვენი ქვეყნის თავისუფლების დაცვაში; მაგრამ თავისუფლება იმისთანა არსებაა, რომელიც ერთხელ რომ დაკარგოს ხალხმა, პირველივე კეთილს შემთხვევაში კიდევ შეიძლება დაბრუნებულ და აღდგენილ იქნას. სულ სხვა არსებაა ენა; ენა არის სული ენისა და ის ერი, რომელმაც ერთხელ დაკარგა ენა, ვეღარ დაიბრუნებს მას და თითონაც განჰქრება და აღმოფხვრება დედამიწის ზურგიდან. არც ერთს ერს არ უცოცხლია თავის ენის დაკარგვის შემდეგ: უკანასკნელი ხმა ენისა, უკანასკნელი ამოფხვრაა ენის არსებაში, სთქვა ერთმა ზურმანის მეცნიერმა. იმას მოგახსენებდით, რომ დუფასებელი დღეა ეკუთვნის იმ მამულის შევილებს, რომელნიც სიცოცხლესაც არა ჰზოგავენენ თ ენის მამულის თავისუფლების დაცვისათვის, მაგრამ ერთი ათად და სად უფრო მეტი დიდება ეკუთვნის მათ, რომელთაც დარიცვეს და განაძრიელის ხალხის ენა. იმ უხილავმა განგებამ, რომელმაც ბაში დაიცვა ჩვენი ხალხის არსებობა აუარებელთ მტერთაგან, კარგად იცო-

ლარი, გვარად ღლონგი, იმიო თანაშემწე ჩიში, გემის აფიცრები: დანესგაუერი და ჯოჯლისი, გემის მავანებელი ჯომიტი და მხევალი, ინგინერი მეფელი, ერთი რედაქტორთაგანი, ექიმი ამბლუკი, მფრინველების ტყვის და ბეწვეულების შემამზადებელი ნიუგამბი და 26 ხომალდის მონამახურე.

აი რასა სწერდა ბ. მეღვილი ამ მოგზაურობაზედ, რედაქტორს ჯემს ბენეტტას 15 იანვარს ამ წლისას.

„მანდღგან წამოსული, მოვედით შნალაშკას კუნძულზედ 8 მკათათვეს, სადაც შევესეთ ბეწვეულობა; 12 მარამობისთვის მოვედით ალიასკაში, სადაც ველოდით ერთს კატარას, რომელსაც უნდა გავეცოლებინეთ ბერინგის სრუტემდის. 21 აგვისტოს ორივე გემით გავწიეთ აღმოსავლეთის სიმბირისაკენ წმიდა ლავრენტის ყურემდის, სადაც მივედით 25-ს, და 27-ს კი კატარას გამოვეთხოვეთ და გავწიეთ ჩრდილოეთის ოკვანისაკენ მეცნიერის ნორდენშელდის საძებნელად. 31-ს აგვისტოს მოვედით ძოლიუხინში, იქ დაერწმუნდით შევეიის მსწავლულის ბენდიერს მოგზაურობაში და აქედგან წარვემართეთ პირდაპირ ჩრდილოეთისკენ. სამა ენკენისთვის შევეყრებოდით ხოლმე დიდრონს ყინულებს და მეორეს დღეს დავინახეთ მერალდის კუნძული. მქვესის ენკენისთიდან მოკიდებული, ჩვენი წამლაუწუმ ყინულებს შუა ვიყავით

და, რა შავი ღღე მოვლის ქართველთა არიებობას ამქვეყნაზედ—საქუწვენი და აი მოგვეტყუა ჩვენი სიტყვი, სავესე უზაკრობითა, მამულთა გრთულებითა და სიყვარულითა, შრომის მოყვარეობითა და უღრველყოველთა—იმ ნიჭითა, რომელსაც პოეტის ნიჭს ვეძახით და რომელიც ყოველ-გვარ ექსკობაზე და ყოველ-გვარ ხარბ-ხანზე და დინამიტზე უფრო ძლიერი და შეუნაცვლებელი იარაღია ენის, თავისუფლების და საზოგადოდ ერის ვინაობის დაცვისათვის, თუ ამ ერს პირველ—დაწვებით სწავლა მაინც აქვს მიღებული იმ ენაზე, რომელზედაც სწერს პოეტი...

შნლა, ესეამთ რა თქვენს სადღერძელს, ჩვენი საყვარელო აკაკი ვსურვებთ, ღმერთმან მოგცეთ ძალი, რომ თქვენი სიცოცხლის უკანასკნელთა წამადის სრულის უზაკრობით და ჩვენი დაწრდომილის ქვეყნის სასარგებლოდ მოხმარებულ იქნეს თქვენ-მიერ ეგ სეცით მონიჭებული ნიჭი პოეტობისა!

მასურებთ რომ თქვენის ნიჭით, საქმით და შრომით მუდამ ელტვილეთ კაცთ-თანასწორობას!..

დასასრულ ეისურვებთ, რომ ღმერთმან მოგცეთ სიცოცხლე გრძელი და ის, რომ ამ გრძელს სიცოცხლეს თქვენ მუდამ გვერდზედ ედგათ ჩვენი ხალხსა,—ლხინში ის მიგყავდეთ პირველი და კირში თვით წინა-უძლეველი“!

ამის პასუხად აკაკიმ წარმოსთქვა

და ამ ხორგებში ვიკაფედით გზას, მაგრამ ყინულმა მაინც შეგვიმწყვდია ყოველის მხრით ხომალდი. მაშინ მერალდის კუნძულისკენ გავგზავნეთ კაცები, მაგრამ, ვეღარ მაიწიეს იქმადის და 14-ს ისეე მობრუნდნ „შანეტტაზედ“, რომელიც მიჰქანდა ყინულს ჩრდილოეთ-დასავლეთისაკენ. ოქტომბრის 21-ს მოვეკრით თელი მონაგელის მიწას; 25-ს ნოემ რამდის ვებრძოდით ყინულებს და იმათ ვარდებდით ხომალდს. ამ ღღეს მთით დენი ყინულები შემოგრტყენ „შანეტტას“ და მოუჭარეს, როგორც მარწუხმა, მაგრამ დაიმსხვრენ და განთავისუფლებულმა ხომალდმა დაიწყო კურვა ჩრდილოეთ-დასავლეთისკენ. საღამოს ხანზედ ხელახლად შემოგრტყენ ჩვენს გემს ყინულის მთები და ამ დღედგან, ესე იგი 25 ნოემბრიდან 1879 წლისა დარ მოგვეტყუებია ეს საშინელი საპრობილი! 19 იანვარს 1880 წელს შევემცინეთ, რომ გემმა ჟონვა დაიწყო. დიდი და პატარა ვეცით, იმ დაზარალებულს ადგილას და როგორც იყო შევეკეთეთ და საზრდოს ამოზიდვა დავპირეთ გემის ძირის ოთანებიდან ზვეით, რომ ყინულიდან ყინულზედ, როგორც იქნებოდა, გადავსულიყავით მონაგელის მიწაზედ, თუ ხომალდის დატოვება მიუცალღებელი საჭირო შეიქმნებოდა. მაგრამ ყინულის მთების სიზარბა ვიყავით და მიგვაქანებდა ჩრდილოეთ-დასავლეთისკენ და არც ღამე

ინიერ სიტყვა, რომელშიც მოიხ-
რობა, რომ უწინ კახელებს მუდამ
ადგილი ექართ საქართვე-
სმეფას ცხოვრებაში; ძხეთ-
როგორც განაპარებულს ქვეყა-
ნაში, არც ერთი ბოჯი მიწა არ მო-
პოვებო, რომ ჩვენი წინაპრების სის-
რით არ იყოს მარწყული; ვერც
სულს ლეკმა პურს ვერ ჩაედებთ
ში, რომ იგი შეზავებული არ
ყოს ჩვენი წინაპრთა სისხლ-
სიტყვითა... ილაპარაკა მრ-
ლო, კარგად, ყველანი გაფიცული
მდებდნენ...

ნეტარია კაც, როდესაც მას, თე-
რუბერო ნიჭით და შრომით და-
საბურებია ხალხის ამ გვარი სიყვ-
ული და ყურადღება.
არა ჩვეულებრივ სურათს წარმო-
დგენს თელავი ამ ზაფხულს. მითქმის
სულს ეხლა მოეფინა თელავ-
ისე გასწავლდა ჩვენში ადამი-
ა და საზოგადო საქმე. მაგალითები-
თის შორს ნუ წავლთ: გაიხსენიეთ
მოგველი საზოგადოების ღებოს
სხვა, ქართული წარმოდგენების
ერთმანერთზე მართვა და სხვ...

მეტი არ არის, რომ მრავალთათვის
ხალხისა და სასარგებლო
დაწერილებით შეტყობა დამ-
გველი საზოგადოების ღებოს გზ-
სხვ და ჩვენც ყოველის დაუზარებ-
ად გარდაცემთ მკითხველს ამ საქ-
სინამდვილეს. იყო ამ წლის თი-
სთავი ნახევარი, როცა თელავში ხმა
ყარდა, რომ მანო როსტომაშვილი

დღე, მოსვენება არა გვექნა და:
შემონაქონი წყლის ამოდნას
დადინებდით... მის მდგომარეო-
ბლიან გვაშინებდა. მარტში 1880
სულს მრავლის მიწაც მოგვეცა და
სულიდან და რამდენიმე თვემ გან-
ლო ამ საზარელს მოსაწყენს ყოფნა-
ამ გვარს მდგომარეობაში ვიყა-
თ 17 მაისამდის 1881 წლისა. თ-
სხვითი თვე იყო, რაც ხმელეთი აღარ
ყარა და ამ დღეა აღმოვაჩინეთ
სერი, ჩვენგანთ ახლად პოვნის
ქულისა და ამ კუნძულს უწოდეთ
ხალა: „უანეტა“. ნაპარზედ აღარ
ყვით, მაგრამ გეოგრაფიული მდ-
არება ამ ნაპირისა კი დაენიშნეთ
სლისა და სივრცის ხარისხებითა,
რად: 76° 47' ჩ. გ. 158° 56'

ჩვენს გემსა ჰქონდა პირი ისევე
ლილი - დასავლეთისაკენ. შეიღს
სულს უკან ჩვენ შევხვდით მეორე
ქულის, რომლისკენაც ყინულები
მეკანებდა საშინელის სისწრაფით.
როგად ვიცურეთ ჩვენ პირველს
სათემდის. მაშინ ვარჩიეთ გაგვე-
საითმე, რამდენიმე კაცი, და
გვეგო რამე. ამოვირჩიეთ ინჟინერი
ლოლი და ხუთი კაცი სხვა, მივე-
თ ნაფი მარხილზედ დადებულ, შიგ-
სულს თხუთმეტი ძალი და თან
სულს ცხრა დღის საზრდო. მე-
სამს თიბათვის, მიადგნენ ერთს
სულს კუნძულს, მთაან-ყინულიანს,
სულს ზედ ბაირალი პერიკისა და

აპარებს თელაველთ დიდი ხნის აზრის
განხორციელებას, ე. ი. ღებოს და-
არსებასა. იმდროუნებდნენ, რომ რაკი
ეს კაცი შეუდგა მაგ საქმესა, ღებო
ნამდვილად იქნება გახსნილი.

მართლაც, დღეა ხანმა არ ვაიარა,
რომ იგი შეუდგა ფულების შეგრო-
ვებას, რომელიც გაგრძელდა ორიო-
დე კვირა. სულ შეგროვა 520 მა-
ნეთამდინ. ზოგთ ძალიან იცოტა-
ვებოდა ეს ფული, ამბობდნენ; თუ არ
სამასი ან ხუთასი თუმანიც, საქმე არ
დაიწყება; მაგრამ მოთავე სულ სხვა
აზრისა იყო. ის დარწმუნებული იყო,
რომ ვინც იწყობს საქმეს ათას მანე-
თობით, ის ხშირად ზარალის მეტს
ვერაფერს ჰხედავს წინ; სასწაულს
მხოლოდ ის ახდენს, ვინც იწყობს
საქმეს გროვებით, ვინც ფულის მა-
გიერ უფრო აღჭურვილია გამბედაო-
ბით, თავდადებით საზოგადო საქმეში,
გამჭრახობით, პატიოსნებით და უან-
გარობით... ამ აზრით როსტომაშვი-
ლი გამგზავრა მარტო-მარტოკა სა-
გარეჯოში, იმ საგარეჯოში, რომე-
ლიც თავისი თავისუფალი დაწესებუ-
ლებებით განდა მისაბაძევი მთელის
საქართველოსათვის. ზაიცნო იქ ყო-
ველი, ჩაედა იქილამ ტფილისში და
რვას მკათათვეს უკვე დაიბადა თე-
ლავში სხვა-და-სხვა გვარი საქონლით.
მეორე დღესვე მოიწვია ყრილობა,
რომელზედაც დაესწრო, არა ჩვეუ-
ლებრივ, დიდი საზოგადოება და მისცა
მას წინადადება ამოერჩია გამგეობა.
საზოგადოებამ ამოარჩია გამგეობის

ამ კუნძულს უწოდეს სახელად, ჩე-
ნის გემის ნავკოსილარის ღელონის
მეუღლის სახელი — გენეტა.

კუნძული მდებარე 78° ჩ. გ. და
157° 43' ა. ს. ბაზანვილები ექვს
თიბათვეს უკანვე მობრუნდნენ „შან-
ნეტაზედ“, რომელიც მიცურავდა
ჩრდილოეთისკენ და ჩრდილო-დასა-
ვლეთისკენ, საშუალ ყინულის მთები-
სა, რომელნიც იმსხვერუდნენ მზის სხი-
ვების მოქმედებისაგან, იმგრგელიც...

მხლა ცხადად სჩანდა, რომ ჩვენი
გემი იყო დამყარებული ყინულზედ
და მას დაეყვანდით, საითაც თვითონ
ყინული იწყებდა ცურვას, თვრამეტი
თვე ვიყავით ამ ნაირად შეზღუდვი-
ლნი ყინულის მთებისაგან და ვითომც
მათს მფარველობაში... მთს თიბათვეს,
ლამე ჩვენი გემი ამოწვია ზეით, რა-
დაცა ძალამ, უტყველ და ყინულისამ;
მეორე ღამეს ყინული გასკდა და ჩვენ
ისევე ცურვ დაიწყეთ ზღვაზედ. ახლა
ყინულებიდან თავისუფალნი ვიყა-
ვით, მაგრამ, 12 თიბათვეს, მთის
ოღენი ყინულები ხელ-ახლად შე-
მოერთყნენ ჩვენს ხომალდს ისე მძლიე-
რად, რომ „შანნეტა“ გვერდზე წა-
მოაწვინეს და რამდენსამე ადგილას
გახეთქეს! მხედვდით, რომ გემი იღუ-
პებოდა, ლოდინი აღარას არიგებდა
და შეგუდვით თავის გადარჩენას...
წყალში ჩავუშვით ნაგები, ნაგები:—
საზრდო, კარგები, მარხილები და სხვა
რაც საჭირო იყო. საღამოს ექვს სათ-
ზედ გემი აივსა წყლით, ყინულიდა

წვერებად სამი პირი, თვით როსტო-
მაშვილი, პატე მახვილადე და ლი-
მიტრი პაკაძე მათი კანდიდატებით.
ამოარჩია აგრეთვე სამი პირი რე-
ზიის კომისიისა—ბაღდად ბაღდადეგ,
ივარო სარქისოვა და იოსებ სიმო-
ნოვი. მთის დღეში არ მინახავ მე
ჩვენი საზოგადოება ისე წინ-დამხედა-
ვად და საქმის ნამდვილად მოწადი-
ნედ, როგორც იმ საღამოს და იმ
ყრილობაზე. გამგეობა მაშინვე შეუდ-
გა ფასების დანიშვნას და მეორე დღეს
ღებო გახსნილი იყო. მიდგელი ხალ-
ხი იმდენი მოაწყდა ღებოს, რომ დახ-
ლიდარი ვერ ასწრობდა ყველას დაკმა-
ყოფილებას, თუმცა ორი სხვანიც
ჰმეველოდნენ მას.

მხოლოდ ეხლა დაახანეს თელავე-
ლებმა, რა რიგად იცარცებოდნენ
იგინი კერძო ვაჭართაგან; მხოლოდ
ეხლა მიჰხედნენ საერთოდ საქმის
მართვის ფრიად სარგებლობას.

შველა, ვისაც მოეპოვებოდა კამეტი
მანეთი (წვერობის და წილის ჯამია),
ყველა შედიოდა ღებოში ამხანაგად.
ბასაკვირველი ის არის, რომ ქალებმა
დიდი თანაგრძობა და ნივთიერად უფ-
რო მეტი შემწეობა აღმოუჩინეს ამ
საქმეს, ვიდრე მამაკაცებმა. ეს მო-
ღენა იმდენად სასიხარულოდ მიგვა-
ჩნია, რომ არ შემიძლიან არ გამო-
ვაცხადო მათი სახელი: სოფიო მაჭა-
ვარიანისამ შემოიტანა რვა თუმანი
და ლიზა მესხიევისამ ხუთი თუმანი...
იმედია რომ, როგორც უწინ, ისე ამ
დავრომილს დროშიაც, ჩვენი ძახე-

აკავებდა იმას ზეზე; ბოლოს, 13 თი-
ბათვეს, დილის 4 საათზედ, ყინული
გამოეცალა და „უანეტა“ ჩაეშო,
წყნარ-წყნარა, შინულოვან ოკეანე-
ში; მხოლოდ ანძაზე-ლა ფრიალებდა
კარგა ხანს, ამერიკული დროში...

ჩვენ გადავხედით სამს ნაეში და
ექვსი დღე, ზედიზედ ვცდილობდით
სამხრეთისაკენ ცურვას, მაგრამ ზღვა
მანც ჩრდილოეთ-დასავლეთისაკენ
მიგვზიდავდა. ამ ნაირად ვიცურეთ
ერთს თვეზედ მეტი და 29 მკათათვეს
მივაწიეთ ერთს ახლს კუნძულამდის,
რომელსაც დავარქვით სახელად ბენ-
ნეტა და ზედ ბაირალიც დავასეთ. ეს
კუნძული მდებარე 76° 38' ჩ. გ. და
150° 30' ა. ს. ამ კუნძულს ჩამოუა-
რეთ აღმოსავლეთის მხრით, ექვს მა-
რიამობისთვის თავი დავანებეთ და
მოვედით მახლობლად ჟადეესკის
კუნძულისა, მაგრამ ყინულებმა დაგვა-
ბრკოლა და 31 მარიამობისთვის ძლიეს
მოვადექით ნაპირს. 6-ს ენკენისთვის
ჩვენ ვიყავით ძონტელის კუნძულის
მახლობლად, 10-ს ენკენისთვის მო-
ვადექით სიმონოვსკის კუნძულს, 12
ენკენისთვის გავემგზავრეთ ბარკინისა-
კენ ლენის მდინარის ბოლასთან, მა-
გრამ, ამ დროს საშინელი ქარი ამო-
გვივარდა, ნაევი გაგვითავთავადა და
მასუკან ჩვენ ერთმანერთს აღარ შე-
ხვედრივართ...

„ბი, ვინ და ვინ ვიყავით იმ სამს
ნაეში:

თის ქალობა გამოაჩინეს პირველობას
და სიტყვით, თუ საქმით მუდამ ჩელს
მოუმართავს ამას, თუ სხვა საზოგადო
საქმეს. მისურებთ, რომ სახეთის ქა-
ლების დაწინაურებულმა ნაწილმა
უპირატესი ყურადღება მიექციოს თვის
უმცროსთ, ღარიბთ და უმცირებაში
ჩაფლულთ ღების გონებით და ზნეო-
ბით განათლებას. ამისათვის საჭიროა
ერთი იათა-ფასიანი სასწავლებელის
გახსნა, სადაც მოსწავლენი მიიღებდ-
ნენ სამშობლო ენაზე ცხოვრებაში
აუცილებლად საჭირო ცოდნას. იმე-
დია, რომ თელავში გამოჩნდებიან
ამისთანა ქალები და ახლო მომავალ-
ში გახსნიან ღარიბთა ქალების სკო-
ლას.

სოტა არ იყოს ავცლით ჩვენს სა-
განს... იმას მოგახსენებდით, რომ ღე-
პომ ისე მიიზიდა საზოგადოება, რომ
ერთი კვირის შემდეგ, ხელახლავ მო-
იტანა კიდევ ოთხმოცი თუმნის საქო-
ნელი და სხვ. მთმცა ღებომ დაიწყო
საქმე ესე მცირედი ფულით, მაინც
ერთს თვეს თითქმის 900 მანეთის სა-
ქონელი ჰქონდა გაყიდული და იმ-
დენი მოგება ჰქონდა, რომ დაჰფარა
გზისა, სახლისა, დახლიდრისა კაცისა
და სხვა წერიმალი ხარჯი... ასე და
ამ გვარად საქმე დაწყობილ-გაჩარხუ-
ლია და იმედია, რომ მომავალიც კარ-
გი იქნება. მხოლოდ განმსჯულნი
ამა საქმისა ნურასოდეს ნუ დაიფიყე-
ბენ, რომ ეს საქმე ჯერ სრულად
მომავლისაა, რომ იგი წმინდა სოცი-
ალური საქმეა და ამიტომ, ამ ახლად

პირველს ნაეში: ნავკოსალარი ღე-
ლონგი, ექიმი ამბლოგი, გემის აფი-
ცარი პოლონგი, გემის მოსამსახუ-
რენი: ნინდერმანი, ბარცი, ან-სამი,
პლეკსი, პრიკსონი, პოხი, ბოიდი,
ლი, იორსენი, ნოროსი და ღრესსლე-
რი. სულ 14 კაცი.

მეორე ნაეში: გემის მეუფროს თა-
ნაშემწე ჩიპი, ლუმბარი და გემის მო-
სამსახურენი: სვიტმანი, ბორნელი,
მარჩენი, ტუნე და პონსონი—სულ
8 კაცი და

მესამე ნაეში: ინჟინერი მელილი,
გემის აფიცარი ლანენგაჭერი, ხელო-
ვანი მურქი—ნიეკომბი და გემის მო-
სამსახურენი: პომსი, ბერშლოტი,
მილსონი, ლაუდერბახი, მანსონი,
ტონგ-სინგი, პნიკინი და ლიჩი. სულ
11 კაცი.

„მხოლოდ ამ მესამე ნაეისა გვაქვი
ჩვენ ზოგიერთი ნამდვილი ცნობები.
ეს მენაეები 12 ენკენისთვის მოადგ-
ნენ ლენის მდინარის შესართავს, იმ
დღეს იქ გაატარეს ღამე დატოვებულს
საზამთრო ბინაში და მეორე დღეს
შეუდგნენ ამხანაგების ძებნას. მესამე
დღე, ამ მოგზაურებმა დადი უტანი-
სამოსობა და უსაზრდოობა გამოაი-
რეს, შეეყარნენ სამს იაკუტელს კაცს,
მაგრამ ამათ უარი უთხრეს მახლობე-
ლი სოფლის ჩვენებისა.“

(დასასრული შემდეგში)

დაწყობილი საქმის ზოგიერთი, კერძო პირთათვის არ დასაკმაყოფილებელი, ნაკლებულობანი, მოთმინებულ უნდა იქმნეს. სრულის მადლობის ღირსნი არიან გამკვების წევრნი, რომელნიც დაუღალავად მუშაობენ ამ ფრიად მნიშვნელოვან საქმის დამკვიდრებისა და წარმატებისათვის.

ამ გვარსე მადლობის ღირსნი არიან შიო შიუკოვი, მეთო ანდრონიკოვა, ს. ა. რუსიცივი, რევაზ მახვანიშვილის-შვილები, მამყრელიძე, ჩიკვიძე, პოლელოვი და სხვანი. რომელთაც არ დაიშურეს შრომა და ზედი-ზედ ოთხი წარმოდგენა გამართეს და მელაფის საზოგადოებას მოუტანეს არა მცირე სიამოვნება და გონებით-ზნობითი სარგებლობა და ქველ-მომქმედ საქმეს კიდევ ნიეთიერი შემწეობა. ამბობენ, რომ შემოსავალი უნდა ორად გაჰყოფნო. ნახევარი უნდა ქართველთ ღირს სტუდენტებს გაუგზავნონ და ნახევარიც მელაფში რომ ღირსთა საქალებო სკოლა უნდა დაარსდეს, იმას უნდა მისცენო. მრჩევე კეთილი საქმეა და შემდეგშიაც ღმერთმა ხელი მოუშაროს მათ.

დამსწრე.

თფილისის სამაჰრნალო.

ავათმყოფები მიიღებენ დილის რვა რათიდან თორმეტ საათამდე.

მ. შ. ბ. ა. ს. გარდაცვლილი და ღი-სიცივი—შინაგან ავათმყოფების; კელ-დიში სიფილისტიკური და სირურგიული ავათმყოფების; ბასუტაკვი—ბუბიაბის, ქა-ლეების და ყმაწვილების ავათმყოფობის; ბაბაევი მარდუების სისუსტის და შინაგან ავათმყოფობის.

ს. შ. ბ. ა. ს. მინკვინი—სირურ-გიული ავათმყოფობის; ღი-სიცივი—შინაგან ავათმყოფობის; კელ-დიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავათმყოფობის; ბასუტაკვი—ბუ-ბიაბის ქალების და ყმაწვილების ავათ-მყოფობის; ბაბაევი—მარდუების სისუს-ტის ავათმყოფობის.

მ. შ. ბ. ა. ს. ღი-სიცივი და მი-რამანკვი შინაგან ავათმყოფობის; კელ-დიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავათმყოფობის; ბასუტაკვი—ბუ-ბიაბის ქალების და ყმაწვილების ავათ-მყოფობის; ბაბაევი—მარდუების სისუს-ტის ავათმყოფობის.

მ. შ. ბ. ა. ს. ღი-სიცივი და მი-რამანკვი შინაგან ავათმყოფობის; კელ-დიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავათმყოფობის; ბასუტაკვი—ბუ-ბიაბის, ქალების და ყმაწვილების ავათმყოფობის; ბაბაევი—მარდუების ავათმყოფობის.

მ. შ. ბ. ა. ს. მინკვინი—სირურ-გიული ავათმყოფობის; ღი-სიცივი, მი-რამანკვი და დანიელ-ბეგოვი—შინაგან ავათმყოფობის; კელ-დიში—სიფილის-ტიკური და სირურგიული ავათმყოფობის; ბასუტაკვი—ბუბიაბის, ქალების და ყმაწვილების ავათმყოფობის; ბაბაევი—მარდუების სისუსტის ავათმყოფობის.

შ. ბ. ა. ს. ღი-სიცივი—შინაგან ავათ-მყოფობის; კელ-დიში—სიფილისტიკურ-რი და სირურგიული ავათმყოფობის; ბასუტაკვი—ბუბიაბის, ქალების და ყმაწ-ვილების ავათმყოფობის; ბაბაევი—მარ-დ. ს. სუსტის ავათმყოფობის.

განცხადებანი

ღირსეულს და განათლებულს

ოჯახში მიიღებენ ქალებს საქალებო სასწავლებლებში მოსამზადებლად.

პირობების შეტყობა შეიძლება ბიროში, ბატ. დირექტორ სემენოვის ოჯახში. (10—1)

ღიბეკდა და ისყიდება მ. ჩარკ-ვიანის ქართული წიგნის მალაზიაში

ეროზა

თხ. ნ. ნიკოლაძის ბამოცემული წ. ჭიჭინაძისაგან შასი 15 კაპ.

ა. გ. მირზაშვილი ამით აცნობებს საზოგადოებას რომ პირველს ენკენისთვიდამ ის ხსნის საკუთრად პანსიონს და მოსამზადებელ კლასებს. პანსიონში მიიღებენ სხვა-და-სხვა სასწავლებლების შეგირდებიც. სწავლა დაიწყება პირველ ენკენისთვიდამ. ღი-წვირლებითი ცნობის შეტყობა სკოლის და პანსიონის კამერლიარიაში აქვალის ქუჩაზე, ბიმნაზის მახლობლად, ღვით ავალიშვილის სახლებში, სნ ბრიქუროვის წიგნის მალაზიაში. (4—2)

მალაზია

საღიანის თევზეულისა

უცხადებს საზოგადოებას, რომ მან ასლად მიიღო საღიანში მარტში დაჭე-რილი თევზეული საგანგებოდ მომზადე-ბული და ისყიდება წვრილად და ზარ-ტიითაც. აქვე ისყიდება ყოველ დღე მო-ხარული თევზეული. მალაზია იმყოფება თამაშოვის ქარვასლის ქვეშ. (12—10)

ბ. იოსელიანისა და რ. რეცელ-დის შანსიონში და პროვიმანის კურსის სასწავლებელში იღებენ ყმაწვი-ლების ზირბით ყველა საშუალ სასწავლებლებში მოსამზადებლად. შასი ზომიერია.

პდრის: მ-ხილირის ქუჩა, ბურ-გენბეგოვ-ს სახლებში, № 81-ი. (5—4)

მიღებ მოსამზადებლად, ჩემს ხარჯ-ზედ პირველის და მეორე კლასების შეგირდებს. ღიწვირლებითი პირობე-ბის შეტყობისთვის ეითხოვ მინართოთ ლაბარ-ტორის და შავქავაძის ქუჩებ შუა, სახლში № 57. (3—3)

გორუნი

ხილის ახლო ისყიდება საუკეთესო სახლის ალაგი. შასზე ეკითხოს ტფი-ლისში ზაქარია იოსების-ძე მამაცოვს. (3—2)

ღიბეკდა და ისყიდება გ. ჩარკვი-ანის ქართული წიგნის მალაზიაში

სახსოვარი

ბატონიშვილის ალექსანდრეს-ძის ირავლის გარდაცვალებასე

შეკრებილი და გამოცემული წ. ჭიჭინაძისაგან ფასი სუთი შაური.

მართველ მალაზიაზე ნათარბნი

მოსხრობანი

წიგნი მეორე. იყიდება ტფილისში: შევერდოვ-თან, ჩარკვიანთან და ბრიქუროვის წიგნის მალაზიაში (ბალის პირ-დ-პირ).

მუთაისში: შილაძის და ნიკოლა-ძის მალაზიაში.

გორუნი: მ. ქერციელიძესთან.

ღიბეკდა და გამოვიდა ახალი სომ-ხური წიგნი

მწეუმის სტვირი

ლაშაში, სიძღვრები და ზღაპრები

ცნობის-მოყვარე ყრმათათვის სკოლაში და შინ საკითხავად ადაიანდისა

გამოცემა ვ. მ. შავერდოვის გასე-თის სააგენტოსი.

ფასი ერთი აბაზი (10—10)

ღიბეკდა და ისყიდება მ. ჩარ-კვიანის ქართული წიგნის მალაზია-ში

გაგაულის

საერთო მფლობელობასე

თხზულება ანტონ შურცელაძისა გამოცემული ზაქარ შიჭინაძისაგან. შასი თითო წიგნისა ერთი აბაზი

გამოვიდა ცალკე წიგნათ

დ რ ა მ ა

სამ შობლო!

იხილება შავერდოვის სააგენტოში.

ფასი 60 კაპ.

(20—19)

მაქვს ზატვი გამოყუცადო საზოგადოებას, რომ

მოვივიდა გაქოღან ნავთი,

რომელსაც გაუვიდი არა ნაკლებ ერთის ბოჩისა კანტონა ი-ვოფება მისაილოვის ქუჩაზე № 42, ჩემს საკუთარს სახლში. აგრეთვე შეიძველთ შეუძლიანთ მიმართონ დგორცოვის ქუჩაზე მტაბის ზირდაზირ მეზობოვის მალაზიაში. ფასი იქმნება მშ-ლასთუინ ერთ ნაირი. ვასყიდვა იწუობა დილის 8 საათზე ზირველ საათამდე. ზირველს სეკტემბრიდამ მექნება სკოლები. აღდამას, ელისავეტოპოლში, აქსტაფაში, მისაილოვას, ქუთაისს და ფოთს. (10—5)

გიორგი დავითის-ძე მართველში.